

מד.

פודסקרל מס. 8
מישיבת ועדת הכלכלה
מיום ב', י"ג בחשוון, תשי"ב - 12.11.51
בשעה 10.00.

משתתפים:
היו"ר מ. בנטוב
י. זורי
ש. בז'רנו
ע. גוברין
מ. כהן
ש. לביא
ד. ליבשיץ
ש. מיקוביץ
י. ספיר
ר. פלדמן
ז. שפר

מוזמנים:
שר המסחר והתעשייה - ד. יוסף
שר החקלאות והפיתוח - ל. אשכול
י. מפרתי - סגן שר החקלאות
ח. גבתי - מטעם משרד החקלאות.

סדר היום:
1. תשובות שר המסחר והתעשייה
2. תשובות שר החקלאות והפיתוח.

היו"ר מ. בנטוב:
פותח את הישיבה.
לפי התכנית עלינו לסיים את הדיונים עם
שר המסחר והתעשייה ושר החקלאות. בקשתי כמה מחברי הועדה שיגישו בכתב
את אותן השאלות היחידות להגישן בכתב, כדי להעבירן לשר המסחר לתשובה.
נקריא עתה לפניכם את שאלותי. של יבר-
הכנסת מיקוביץ ואת תשובותיו לשר המסחר והתעשייה עליהן :

ס. : האין כבוד השר חושב - גם לאור הנסיון של ארצות יחיד כי
יש להיטיב את מצבם של החקלאים בדרך של סובסידיות מסמלתיות ולא
בדרך של העלאת מחירי התוצרת, הברוכה בהגבית המינפליציה והאמרת
מחירים כללית ?

ת. : מדיניות המחירים הנוכחית, אשר טגמטה להשיג רמת מחירים יציבה,
מושתתת על תשלום סובסידיות אשר בחלקן משתלמות ליצרן ובחלקן
משמשות להוזלת מצרכי יבוא. מאידך ישנן ספקות אם רמת המחירים
הנמוכה באופן בולט ובהשוואה למחירים העולמיים, אינה מהווה,
כשלעצמה, גורם מינפליציוני. בעיה זו בכללותה נמצאת עתה בדיון.

ס. : מה חושב השר לעשות בכדי לבצל את המטבע הזרה העומדת לרשותו
לקניות בחוץ-לארץ באופן היעיל ביותר מבחינת הכדאיות המסחרית?
האין הוא חושב כי, לאור הנסיון של בריטניה, צרפת ומדינות
סעריות אחרות, יש לפנות למקורות האספקה של בריית-המועצות,
פולניה, הונגריה, רומניה וכו' המצטיינים במחירים נוחים,
בדיוק טילוי ההזמנות, באפשרויות של חליפין ובאיכות טובה של
המצרכים ?

א.ד.

- ת.א: אין מה להוסיף למה שנאמר בענין זה על-ידי מר לבון, בישיבת הכנסת מיום 17 בספטמבר 1951 (ראו דברי הכנסת כרך ג' דף 72).
- ט.א: מה חושב כבוד המר לעשות בכדי לעודד את הייצור ולהגביר את הייצור?
ת.א: שאלה זו יש להפנות למר החקלאות. מר המסחר והתעשייה, כשלעצמו, מחשיב את חלקה של המוכלוסיה הערבית באספקת תוצרת חקלאית ומטובע שהדבר ניתן ורצוי להרחבה.
- ט.ב: מה תהיה המדיניות לגבי היבוא ללא משלום שהוכח כמזיק למדינה מכסה והמדיניות?
ת.א: המדובר הוא במדיניות מטבע והיא בטובתו של מר האוצר.
- ט.ג: מה תהיה המדיניות של משרד המסחר והתעשייה להקטנת דמי התיווך של התוצרת החקלאית והתעשייתית, המהנים את המעטים ומקפחים את הרבים?
ת.א: דמי התיווך נקבעו בשנת 1949. לאור ההתייקרות של לירותים שונים בשכר עבודה, הובלה וכדומה, ירדו ההכנסות נטו של הממורכים ואנו נמצאים עתה תחת לחץ להעלותם. מר המסחר והתעשייה החליט, לכן, לבדוק בעיה זו מחדש ולברר באם מוצדקת הדרישה להעלאת שטח הרווחים, תוך טמנה לקבוע רווחי התיווך על בסיס הוגן וצודק.
- ט.ד: האין הנסיון הקצר והבלתי מוצלח של ה"סקריפט" מדריך את כבוד המר לביטולו של הסדר זה?
ת.א: לגבי חנויות ה"סקריפט" ישנן התחייבויות קודמות, אך אנו עומדים לבחון ענין זה מחדש.

מר המסחר והתעשייה - ד. יוסף: הבאתי לישיבה זו כמה מספרי אשר יענו לשאלותיכם.

1) שאלה ראשונה - מהו הסכום במטבע-חוץ, לגולגולת, שנזדקק לו כדי לחלק את מנות המזון שהודענו כי בחלק בחודש נובמבר? התשובה היא:

1,887 פרוטה שהם כ- 5.50 דולר, כילל מספוא;
או: 1,529 פרוטה שהם כ- 4.30 דולר, בלי מספוא.

הסכום הכולל עבור כל המוכלוסיה לינה, עם מספוא: 3,075,000 לירות
הסכום הכולל עבור כל המוכלוסיה לינה, בלי מספוא: 2,492,000 לירות.

2) סיכום יבוא מזון (ללא משלום) בתקופה אוקטובר 1950 - ספטמבר 1951 הוא:

הוצאת רישיונות על-סך של 959,019 ל"י (כ-3% מיבוא המזון הכולל)
היבוא בפועל: 295,957 ל"י (כ-1 1/2% מהיבוא הכולל).

3) משלגון. הדברים הנמסרו על-ידי

נציגי החקלאים, על דבר מלאי המשלגון המצוי בית המלח, אינם מדויקים כל עקר.

האמת היא כי בדרום יח-המלח נמצאת בברכות-
עוד מהזמן שקדם למלחמת הקוממיות - כמות של כ- 70,000 טון קרבליט
(חומר היסוד לייצור אשלגן). כדי להפוך את הקרבליט לאשלגן ראוי לשימוש,
יש צורך קודם-כל בחידוש מפעל האשלג.

המכוונות של מפעל זה עדיין אינן בטוב טמאים
לעבודה ויל צורך לתקן ולהביא נוסף עליהן מכוונות חסרות. כמו-כן יש
צורך בסלילת כביש טמאים ובהפעלת כמויות גדולות של מים מתוקים לטטיפת
הקרבליט.

דברים אלה מונעים לפי שעה את השימוש

בקרבליט המצוי בברכות.

בעיית מפעל האשלג בכללה נמצאת בטיפולו של

משרד האוצר.

(4) נכון הוא כי בבית-החרושת "טית-בית"
הצטברה כמות של טמן שהיתה פיועדת למטביר המרכזי ואשר לא נמסכה בטועדים
שנקבעו לכך. הסיבה לזאת נעוצה ב:

(א) מחסור בחומרי ייזה. בית-החרושת "טית-בית" הנו מפעל חדש
שהחל לעבוד לא מוכן ולא היו ברשותו חומרי אריזה כמו ליח
היצרניים. היה צורך, איפוא, להחריט אריזה אצל יצרנים אחרים
ולהעמידה לרשות בית-החרושת "טית-בית", ועל-ידי כך ניתנת אפשרות
לספק חלק מהקצבה.

(ב) חילוקי דעות בין המטביר המרכזי ובית-החרושת "טית-בית" על
תנאי המשלום באשראי (ביחסים המסחריים בין היצרנים לבין
המטביר המרכזי קיימת אפשרות של סכירה באשראי). חילוקי הדעות
במקרה דכן גרמו לעיכוב הסחורה על-ידי בית-החרושת "טית-בית".

בינתיים הוקפא החוב של "טית-בית" למטביר

המרכזי והטמן ינוצל לסנת נובטבר.

החזרת החוב ת.בא ליוון מחדש בסוף חודש זה.

נעבור עכשיו לשאלות. חברי הועדה יציגו
לשר המסחר והתעשייה שאלות, והשר ישיב עליהן.

היו"ר מ. בנטוב:

(1) בשעתו כאנו דובר על תקלות באספקה
למעברות, היתה הצעה שהמשרד ירכוש לו כלי

ע. גוברין:

רכב - טנדרים או מכוניות אחרות לצעת הדחק, כדי למנוע היטנות תשלומ
בסדרי האספקה. האם המשרד נתן דעתו על כך?

(2) מה בדעת הממשלה לעשות לאור המחסור

החסור בארץ במצרכי מתכת, בעיקר בפחים לתעשיית השיסורים? מחסור דומה
שורר גם בארצות-הברית ובארצות אחרות וזה טקשה על היבוא.

השר הודיע שמחירי החוצרת החקלאית ייקבעו
בשיתוף פעולה עם שר החקלאות והיוזר הממאם.

א. כהן:

המחסור בתוצרת חקלאית והאמרת המחירים העזה נבעו מהעובדה שמחירי הירקות
שטווקו באפריל-מאי, נקבעו עוד בדצמבר של הינה הקודמת ולא התאימו
למציאות. היות והתפתחות המחירים אינה יציבה, נעמוד הינה בפני אותה
דילמה. מה הם הצעדים שהמשרד ינקוט כדי להתגבר על בעיה זו?

(2) שמענו שקיימים לא קטנים בגרמים לאספקה כגלל ההובלה, 50% על לוק ההובלה הוא חפשי, תובלה פרטית ולא על-ידי קואופרטיבים. האם המשרד חושב על אפשרות של הצמדת אספקת הצמיגים למכוניות לחובה לספק? כלי רכב להובלת תוצרת חקלאית במחירים המתקבלים על הדעת?

ע. גוברין:

ברצוני לשאול 2 שאלות בקשר לתכנית הממשלה ליבוא טכונות: (1) האין זה מן הרצוי להפחית את יבוא הטכונות ולהשתמש בדיוויזים לשם יבוא חלקי-חילוף למכוניות? (2) גם החקלאים וגם בעלי התעשייה מתאוננים על המחירים הפנוסטטיים שמסלמים עבור חלקי-חילוף. מחירים אלה מענייה את כל הקלוקלציה. האם בדעת הממשלה לעבד תכנית של פיקוח יטיר על יבוא חלקי-חילוף?

ט. בוררנו:

(1) אני חושב שלא מצאתי הר ברבריו של השר על ההסמכה האינפלציונית שיטנה לטדיניות המחירים. בזמנו, כ"ר יוסף היה שר האספקה והקיצוב, הוא נקט מדיניות של מחירים עד כמה שאפשר זולים, מתוך מחשבה שזו הדרך להלחם באינפלציה. לי נדמה שזו אחת הטביעות שנעשו, היות ואם אנו מצליחים להחזיק דמת מחירים נמוכה של המצרכים החיוניים ובאותו זמן מיבנו מצמצמים את כמות הכסף הנמצאת בידי הצרכן, אנו יוצרים אינפלציה. לחץ האינפלציה גדל על-ידי כך שהשר הצליח לקיים דמת-מחירים נמוכה. אני רואה בזה סכנה למסק וברצוני לשאול: האם הטכנה הזו נראית לך, ומה הוא חושב לעשות כדי לפנוע את הגנות האינפלציה על-ידי המדיניות הנוכחית של מחירים זולים?

(2) בעית האקספורט: התעשיין היוצר

סחורות לייצוא יכול למכור את תוצרתו בשוק המקומי ברווח טוב, ואילו הרווח של ייצוא הוא קטן ולפעמים גורם הפסד. הפוליטיקה של המשרד היא לתת לייצואן פרמיות בשיעור ההפסד מבלי לכסות את ההוצאות הכלליות ואין לדבר כלל על תשלום רווח איזה שהוא. אני רואה בטדיניות זו חוסר עידוד לאקספורט, הגורמת לצמצום הייתי רוצה לשאול, אם השר מתכוון ללפר את הפצב בשטח זה?

(3) שמעון, בוועדות המטנה, ספי חקלאים

ותעשיינים, ובלנות על חוסר הדרכה מקצועית, חוסר מחקר מדעי מטעם המוסדות המסלתיים. נדמה לי שיש אמת בטענות אלו. הממשלה מקדישה מעט מאד תשומת-לב לשטח המקצועי, אינה עושה הרבה לשיפור הסטנדרט. במשרדו של ד"ר יוסף, שהוא למעשה המרכז, המחלקה הזו היא הקטנה והמוזנחת ביותר, כמעט שאין בה אנשים, ומאלה שיטנם, אין לצפות לעבו ה גדולה ור הה. אני שואל, איפוא, אם יש בדעת השר להקדיש תשומת-לב לבעיה זו? האם בדעת המשרד לתת ליצרן, התעשייתי והחקלאי, את ההדרכה המתאימה בשטח המקצועי והמדעי?

ר. פלדמן:

ברצוני לעורר את הרעיה של יצירת 2 טורקים. האם הממשלה דנה בזה?

צ. ליבסיץ:

(1) ברצוני לשאול מה הם השיקולים בעד ונגד הטובסידיה?

(2) לא בישיבה הקודמת דובר על ענין התפריט.

השר הבהיר לנו שהמלאה היא/ל מיני מצרכים ולא מספר הצראפים, אלא 2,500 הקלוריות הדרושות. ברצוני לשאול את השר, אם במקרה של מחסור, לפי איזו שיטה יפחיתו את כמות המצרכים, האם תהיה התחשבות בעובדים עבודה גופנית קשה, או שיפחיתו לכולם באופן שווה? האם ילכו לפי שיטה של שריון כמה מצרכים שנותם תחייב הממשלה לספק?

3) נעלה לשלם לזר המספטים בענין המיפוט. האם זו רק שאלה על הבטחת מספר מופטים מתאים, או שיש צורך בתוק מיוחד ?

י. ספיר: 1) לפי המספרים שקבלנו, הרי לחודש נובמבר הוקצב סכום של 7-9 מיליון דולר, האם הסכום הזה מובטח גם לחודש דצמבר ?

2) הייתי רוצה לדעת מהו הסכום הכולל של הסובסידיות המסתלסות על-ידי מרדכי המסלה ומאיזה תקציב הן מתכסות, כמה סקרן-השוואה וכמה מהתקציב הרגיל ?

לביא: נסענו בוועדה כי בדעת המסלה לדין סכום של מטבע-חוץ לייבוא מזון, על-חשבון מה ייעשה הדין, האם על-חשבון חסרי-גלם לתעשייה ?

היו"ר ס. בנטוב: אני חייב להביא מספר שאלות שנתעוררו בסלבים הטונים של הדיונים בוועדה ובוועדות המינה, ביניהן שאלות אשר התשובות להן תסמנה בסיס לסיכום שלנו :

1. אצי מתקשה בהכנת המספרים שנבטרו לנו. נאמר ע"י שר המסחר והתעשייה, כי בסך 3 החודשים נובמבר, דצמבר וינואר נצטרך כ- 20 מיליון דולר למספקה כללית, היינו כ- 7 מיליון דולר לחודש. שר האוצר סטר כאן, האם נקבל כ- 10 מיליון דולר, יהיה מצבנו טוב. בינתיים, הוצאו החודש 7 מיליון דולר למספקה. לא ידוע לי אם הסכום הזה הוא סתוך המכסה הכללית של 20 מיליון דולר, או ישנה חלוקה אחרת ?

אני מניח שהסכום של 7 מיליון הוא על יסוד חלוקה מלאה על מה שנקבע, ואפשר להניח ש-7 מיליון הוצאו למנות מלאות. השאלה היא, כיצד מתבטא החיוב של מטבע-חוץ לצרכים של 2 החודשים הקרובים ?

2. שאלות בקשר לסובסידיות המחיריים:

א. שר המסחר והתעשייה אמר, בצדק, שדרוש עידוד הייצור על-ידי פוליטיקה של מחירים. הייתי רוצה לדעת, אם בסלב זה, מוסכם שכל מוצר מאפשר לייצרו בארץ, ייצר בארץ במקום להביאו מן החוץ, למרות שבחשבון אחדון הדבר יעלה לנו יותר ביוקר. האם סובסידיות זו נקבעה ואנו יכולים להיות בטוחים שהדיוויזים יוצאו רק לאותם הדברים שמי אפשר לייצרם בארץ ?

ב. האם כבוד השר טוכן לקבל את היסודות, אינני מדבר על מספרים, שהחקלאים בקשו להכלילם בחיוב מחירי התוצרת: (1) תשלום יום עבודה; (2) תוספת עבור עבודת לילה לאותם הגידולים הדורשים עבודת לילה, כגון רפת; (3) הכללת בטוח סובסיאלי. התעוררה הבעיה כיצד לחשב את יום העבודה, האם רק לפי יום עבודה רגיל או להוסיף לקולוציה אחוז מסוים עבור בטוח, קופת-תגמולין, סיכון (בצורת וכדומה).

ג. רציתי לשאול את מבור השר, מהו ההבדל הגלובלי בין מחירי התוצרת החקלאית כולה, כפי שהיא צריכה להסדר לזק במחיר הרשמי, לבין הסכום שיתקבל ממכירת התוצרת כולה לפי המחירים שהחקלאים דורשים עבור התוצרת. לנו הוגשה טבלה המראה להפרש הוא בתחום של 12 מיליון לירות לשנה. לאחר ש-70% מהתוצרת נמכר בצנורות מאורגנים ו-30% נמכר בשוק החופשי במחיר פי 3 מהמחיר הרשמי, מסתבר, לפי הטבלה, הצרכנים ילמו עבור כל התוצרת, בשוק הרשמי ובשוק החופשי, סכום כולל של 64 מיליון לירות, במקום 48 מיליון לירות אילו כל התוצרת הייתה נמכרת במחירים אשר דורשים החקלאיים.

א.ד.

על-כל-פניה, הוגיה לנו תביעה מצד היצרנים החקלאיים לקביעת
מוסד ליבדוק את הקולקוציות ביחס למחירים. הטענה היתה,
גם בחקלאות וגם בתעשייה, להדיון על הערכת המחירים, במקרים רבים,
היה מבוטס לא על בדיקת הקולקוציות, אלא על הוראות להוריד
את המחירים. האם לא יהיה זה צודק אם ייקבע מוסד ליבדוק
את הקולקוציות מבלי לקבל הוראות מלמעלה?

ד. הוגיה לנו הצעה בדבר גידול ירקות ע"י סידור חוזים עם המגדלים,
בכדי להבטיח את הכמויות והמחירים, האם ההצעה נראית לך?

ה. האם יזנה אפשרות של הצמדת אספקת זבלים וחמרי ריסוס לבין
אספקת הירקות?

ו. כיוון קיימות תנודות גיבולי הירקות, יזנה דרישה להסדר
בין החקלאים לבין תעשייני השימורים שיקלטו את מעודפטים.

ז. התעורר גם בעיות ספציפיות. היו חקלאים שאמרו שיזנו הבדל
בין אספקת הביצים והעוף לצדק במחירים דומלים, והם מבקשים
להעלות את מחיר העוף וטוכנים להוריד באופן אקוויליבטי את מחיר
הביצים.

ח. האם לא רצוי להעמיר מחוז סטחים כל ביצים למכירה בסוק החפסי -
היינו - לוב בעית 2 סווקים.

ט. בעית מחיר בקר לטחיטה. מחיר הבקר הכולל לעחיטה בגלל איזון
שהיא סיבה, הוא כל-כך נטון הפייתוי לסוק היחוד הוא גדול,
ותפוקת הסוק הזה לבני ירדה ב-60%.

י. צורת הלחם - האם ייבוי צורת הלחם לא יעזור לקימוץ ולחסכון
בלחם?

יא. עריכת תקציב שנתי להוצאות בדיוויזים כמו שמעבדים את תקציב
המדינה.

3. שאלות בקר לתעשייה.

א. התופעה של ריבוי מפעלי תעשייה קטנים מקשה על הפיקוח, מה מדיניות
המסדר בענין זה, האם יזנה איזון היא ליטה לל סתן רחיונות
למפעלים?

ב. הובאה פניה בקר לייבוא שימורים סדרום-אפריקה - אמנם בצורת
העברת הון ציבוי, אבל האם אין אפשרות ליצרי שימורים אלו בארץ?

ג. קביעת מחירים פרוביזורית סביבמה לידי כך שהטוחנים דורלים
החלפת פקדון על יסוד עליית מחירים - מה דעת המסדר על זה?

ד. מה היא הטיטה של יבוא מכונות וחלקי חילוף?

ער המסחר והתעשייה - ד. יוסף: ייבוא מכונות חקלאיות שיין למסדר,
החקלאות.

היו"ר ס. בנטוב:

במיוחד במאלות.

4. בעית הפקוח הצבורי:

- א. האם לא כדאי לארגן ועדי צרכנים ליד כל חנות מכולת וירקות שתפקידם יהיה לפקח על אותה החנות להם קונים בה. הועד יקבל רשימת הסחורות מחלקים ואנשי הועד ייסצאו בקשר מתמיד עם הפקח.
- ב. הובעה דרישה לבטל את ה יטה של בתינת רמות לסוחרים לקנות סחורות במטקיים.
- ג. ילנח מצרכים בחלוקה הניתנים לא תמורת תלוש, אלא ע"י ניקוב בפנקס. הובעה בקשה לבטל נוהג זה.

ער המסחר והתע"ה - 1 יוסף: תרובות לשאלותיו של חבר-הכנסת גוברין:

- (1) אבי טפח שאלת התחבורה התעוררה אן, והיא נראית לי. 25-30 מכוניות ייעמדו לרשות סדרנו וישרתו אותנו שעת הצורך, יהיו לנו לעזר בעכירה. היתה שביחת הרכבות, וכדי להעביר יטה לתל-אביב ולירושלים נאלצנו להסתמס בהובלה פרטית. מטובן לאנו לא ייבנו קליינטים רצויים לחברת ההובלה, כי אנו מטלטים סחירים רשמיים. ייבני יכולים להיות תלויים בחברת הובלה פרטית - הם לא יסכימו לעבודת ילה. אבי חושב לכן דרע"ן הוא טוב וצריך לבחון אותו.
- (2) בעית הפחים לקופסאות היא טטובכת. בארצות-הברית ילנן קוטות מסויימות הקצבת פח. בקצנו טנא-כחנו באטריקה לדאוג שתוקצב לנו טכסה, כי בלי טכסה אי אפשר לקנות אפילו בדולרים. אנו מטפלים בבעיה זו.
- (3) רק הובוע היתה לי שיחה עם נציגי התאחדות בעלי התע"ה אשר הביעו אותה טטאלה להפחית את ייבוא המכונות כדי לספק יותר חלקי חילוף. אנו ניתן דעתנו לכך. ברור שאין טעם כי טכונה ייטת לא תעבוד בגלל המחסור בחלק טטויים, ובאותו הזמן גביא מכונות חדשות. טכונה חזרה עולה טי 50 מאר איזה חלק חילוף. ברור כי עלינו להסתדל לספר נת הפיקוח על המסחר בחלקי חילוף ולהבטיח להחלק יגיע במישרין לתעליין סחיר הרשמי.

תרובות לשאלותיו של חבר-הכנסת א. כהן:

- (1) בקרר לשאלת החירים הלא-רי ליים התנודות, איני חושב לזוהי הטיבה למחסור בתוצות חקלאית. האיכו לא יפחד יזרוע בגלל הטיבה לטעבור 6 חדשים לא יטלפו לו סחיר גבוה, אבל הוא יפחד יזרוע אם בהוה לא יטלפו לו סחיר הגון.
- שאלת הגברת ייצור תוצרת חקלאית היא בדיון בינינו לבין סדרר החקלאות וטרם הגענו לטיכום על האמצעים טיט לנקוט הם בכדי להבטיח הגדלת הייצור בחקלאות.
- (2) הצמדת הקצבת הצמיגים לחובה לספק כל י יכב להובלת תוצרת חקלאית אינה מקטואלית טפני הכמות הטנוטלת של צמיגים ייטנה ברבותנו לחלוקה. אנו מחלקים כ- 300 צמיגים במקום אלפי הצמיגים זדרוטים למעטה.

תשובות לשאלות חבר-הכנסת ע. בז'רנו:

(1) סך בז'רנו חייב לעסינו שנימה במדיניות המסחרים ינקטנו בה. המציאות הכלכלית שלנו בארץ הוכיחה הוכחה חותכת שלא גבינו אלא הלכנו בדרך הנכונה בקבענו ביעתו את מדיניות המסחרים. אנו הורדנו את המסחרים, הורדנו את המינדקס וזו היא דרך נכונה, אבל לא הצלחנו ליצור את עודף הכסף, וזה היה בעברנו, זו הסיבה שלא הצלחנו בסלחטנו באינפלציה. בכל העולם ישנן 2 דרכים בדוקות לסלחטה באינפלציה, האחת - הורדת המסחרים ויחד עם זה יאיבת עודף הכסף; השנייה - העלאת המסחרים ומצד שני יאיבת עודף הכסף שהתעייין על-ידי סם הכנסה. עלינו, טאן בארץ, לנקוט באחת הדרכים ולא לעשות רק חצי-מלאכה. יהיה עלינו להחליט באיזו סמתי הדרכים לנקוט. בכנסת יהיה דיון לא קל בשאלת קביעת קו לכלכלת הארץ.

(2) שאלת האקספורט - ברור כי לתעייין הרבה יותר קל ונוח לסכור את תוצרתו בארץ, המחסור במצרכים יאפשר לו לקחת כל מחיר. אבל ייצוני להזכיר כאן כי האינסטנציה שנותנת לו את הטבע חוץ לקניית המוצר הגלם היא המסלה והיא רשאית, לכן, להתנות את הקצבת מטבע-החוץ לחסרי הגלם בדיוק הסחורה לייצוא. אני יודע כי בדרך-כלל הסוחרים שקיבלו פרמיות מהמסלה לא הפסידו ואפילו יצאו ברווח. אין אנו יכולים להתעלם מהנסיגון בארצות אחרות, ששיטת טמן פרמיות לאורך ימים אינה כלל שיטה.

הסט לה רונה צורך לחפש דרכים להגברת הייצוא והיא מעונינת לעודדו.

ע. גוברין:
בפעמי היתה הצעה על ההסתדרות ועל התאחדות בעלי התעשייה על הקמת בנק לייצוא ומסחר סיווח לייצוא.

ד. המסחר והתעשייה - ד. יוסף:
אני עומד להציע למסלה להקים בנק לייצוא, וכן אני מארגן במסרדי אגף סיווח לסחר-חוץ.

(3) חוסר הדרכה מקצועית - המחסור בהדרכה מקצועית נובע מהמחסור בכוח אדם ובבעלי מקצוע בארץ. מצאתי איש מדע מאנגליה, סופחה בעטת החלב, הגבינות, פרופסור באוניברסיטה של לידס, איר היה מוכן להתקע בארץ, אולם בגלל אי-אפשרות למצוא עבורו סיווח מתאים הפסדנו את ליוותו.

בענין המקנים - יינו חוק אבל אין מסרים עליו. אני מתכוונן לסנות עורך-דין סיווח אשר, יחד עם סופחים לתזונה, יעבדו חוק על טיב המזון. בייצוני לקבוע ועדות אשר בעזרתן אוכל לקבוע יסודות להקצבת מסרים לפי טיב התוצרת. לא אסגור בית-חרושת בגלל איותו מפעל קטן, אבל אסגור אותו אם הוא מקבל חוסר גלם ומייצר תוצרת גרועה. זה יהיה הגסיס ל הקצבת חוסר הגלם. ברור לנצטרך לקחת בחשבון את גודל בית-החרושת, המכונות, כוח הייצור, סחיר התוצרת והנקיון הורר בו. הקטרד יקבע את גודל ההקצבה באופן אינדיווידואלי. אי-אחד לקבוע כללים, צריך לגשת למקום ולבדוק את המצב כדי חדל בחדשו.

תשובה לשאלתו של חבר-הכנסת ד. פלדמן:

במסיבות הרצנו תופעה של 2 יווקים אין לה סיכוי להצלחה. אפשרות של יוק חפשי יכולה להיות רק במצרכים שאינם נמצאים בקיצוב, אולם אי אפשר ליצור 2 יווקים למצרכים אשר נמצאים תחת פיקוח ומוקצבים. אני איני מצדד בזה, ואף אחד לא הוכיח את הברכה הצפונה בייטה זו. ההצעה להגבלת הפיקוח למצרכים סטויימים מעונה בדיקה.

א.ד.

הודעתי היום לר החקלאות ולא מחנוד הסנדרינות תמכרנה באופן חפזי, כטובן
את המוסחים ילי לא יתגדור לזה, אני מוכן לעית נסיון בכיוון זה ולראות
אם זה יוריד או יעלה את מחיר הסנדרינות.

תשובה לשאלותיו של חבר-הכנסת ליבשיץ:

(1) אני רוצה לציין שאנו קובעים את התפריט
לא רק על כמות הקלוריות, האדם זקוק למינים, לחלבון, לברזל, למינרלים
ולויטמינים אחרים ולכן הרכב התפריט אינו תלוי רק בקלוריות. עלינו
לדאוג שהציבור יקבל מינימום של כל ויטמין. את המינימום הזה אני רואה
כמוכסה עבור חודש בנובמבר. באחד לעתיד, אני מתלבט כל יום במאלה זו,
כי כל פעם ישנן תקלות. הגיעו ארצה 400 ראש בקר, לפתע הודיעו ארופא
וטרינרי, אשר בדק את הבקר, החליט שהוא גבוע ויש להחזירו לתורכיה. לא
מעט עמלתי כדי להבטיח את הבקר לציבור. בענין חודש דצמבר - "דיה לצרה
כשעתה" - אני מקווה שבבטיח לציבור בדצמבר לא-פחות מאשר בנובמבר, זאת
אדע באופן סופי ב- 25-26 לנובמבר.

איך נבהג בעת מחסור? אני מקווה שלא יהיה
מחסור. אולם בוודאי להוסיף כי אני מחייב מיטה של תוספת מזון לעובדים
עבודה גופנית קשה. מי שביקר בבית-החרושת "וולקן" וראה את עבודת הפועלים
אינו יכול להתנגד לתוספת מזון. צריך רק להבטיח שלא ינצלו לרעה תוספת
מזון זו לאנשים אינם עובדים עבודה קשה.

(2) חוק ומעפט - נדמה לי שכבר מסדתי ביעיבת
הועדה להסמכלה עומדת להביא לפני הכנסת הצעת חוק על הקמת בת-רין
מיוחדים לדון בעבירות אשר דורגות החלטה מהירה.

תשובה לשאלותיו של חבר-הכנסת ספיר:

שאלת הסובסידיות: אנו נותנים סובסידיות
עבור לחם אחיד אדר למתלמדות, בדרך-כלל, על-ח-בון הלחם הלבן. נתנו
סובסידיות לחלב, לסוכר. אנו עומדים לערוך בדיקה סחוד על מיטת הסובסידיות
כי היא החלה להיות למעמסה על הקציב המדינה.

תשובה לשאלתו של חבר הכנסת לביא:

אנו סדרינו את סכומי מטבע-החזר. לייבוא
סוונות סוונן עדיפות טוחלטת.

תשובות לשאלות היו"ר:

(1) בתשובה לאלה על 7 הטיליון דולר, הרי
החלבון אינו נכון, זה אינו חלבון ארימטי. ברור שיש לנו מלאי סוויס
ואנו נשתמש בו לחלוקה. כפוי-כן נעשות קומבינציות סחוריות, מקבלים אגראי,
לוחצים על בנקים, על יהודים.

(2) סדיניות המחירים:

א. עידוד הייצור החקלאי - באופן עקרוני אנו בעד סדיניות לייצור
בארץ כל מה שאפשר לייצר, ולהביא מהחוץ רק תוצרת. אני אפשר לייצור
כאן. אבל זה צריך להיות בגבולות מתקבלים על הדעת. אם למשל אפשר
יהיה להביא מהחוץ תפוחי-אדמה במחיר של 13 לירות הטובה, והחקלאים
בארץ ידרשו עבור היבול 130 לירות הטובה, ברור שאבכר להביא זאת מהחוץ,
גם הזרעים והזבלים לגידול תפוחי-אדמה בארץ עולים לנו במטבע חוץ.

- ב. איני סוכן לקבל את יסודות החיוב על החקלאים לסחירי התוצרת באופן עורר, אני סוכן לבחוק זאת בייתוף עם משרד החקלאות.
- ג. ההפוך בין סחירי התוצרת החקלאית - לא ראיתי את הטבלה ואיני יכול לחוות דעתי על המספרים הנקובים בה, אבל אני מודה לעצמי לפקפק בנכונותם.
בענין הקמת מוסד לקביעת הקלוקלציות, לכאורה זה מוסד חיוני, אולם מי יהיו היוזמים והמחליטים במוסד זה? באי-כח התאחדות בעלי התע"ה ובאי-כח הפועלים. יבני הצדדים מעוניינים בהעלאת סחירי התוצרת, בעלי התע"ה - כדי להגדיל את רווחיהם, והפועלים - כדי להעלות את שכר עבודתם. איני סוכן לקבל את ההצעה.
במסגרת מיניתי מקיד מיוחד לתפקיד כל מתאם סחירים. נתתי הוראה לסצוא מיטה אחת, שהירה יותר, לקביעת המחירים. המיטה הנוכחית היא אטנם מדויקת אבל גורמת לאיחור בקביעת המחיר.
- ד. סחירי היה מו, בסקרים מסויימים להתקשר בחוזים עם סגדלי הירקות.
- ה. אנו דנים ובודקים את אפשרות הצגת מספקת הזבלים והזרעים למספקת הירקות.
- ו. אנו סוכנים להיות מופלים במשא-ומתן בין החקלאים והתעשיינים בענין עודף התוצרת עבור תעשיית ליטורים.
- ז. בתשובה לאלה על העלאת סחיר העוף על-חבון הורדת סחיר הביצה, הריני מודיעכם שאין דבר יותר יקר בדיוויזים מאשר בעד עוף. עכשו נתגלה כי מפיד להבחין באפרוח, ביום צאתו מקליפת הביצה, אם הוא זכר או נקבה. אני רוצה להנהיג מיטה לפיה יסיתו את כל האפרוחים מסין זכר, כי לא כדאי לנו להוציא מטבע-חוץ על בידול תרנגולים לבשר.
- ח. על המילה לל 2 ברוקים כבר עניתי.
- ט. ע"י תוספת סחיר עבור בקר לחיטה לא אפתור את הבעיה, איני יכול להתחרות עם סחירי המרק החפור.
- יא. אני חולק על הדעה שאפייית לחם ארוך תסנע בזבזז בלחם. בכל-אופן, אפייית לחם עגול חוסכת בעבודה, ולאור הכחסור בידים עובדים במאפיות, בצטרך להסתיך לאפות לחם עגול.
- יב. כל משרד אטנם עורך תקציב יבתי ליוצאותיו ביוויזים, אבל אחר-כך הוא אינו מקבל את אותו.

(3) תע"ה.

- א. ריבוי המפעלים היא תופעה שאין להסנע ממנו. יש תמיד לחץ על סקרים סוציאליים מצד בכים, זקנים וכו'.
- ב. אנו מבינים ליטורים מדרום-אפריקה מפני אין כל אפשרות לקבל ריבונות/להביא משם מצרכים אחרים. הדימויים נקנים בכספי הקרנות והעברת הון ציוני, זה לפחות חוסך לנו מטבע חוץ לקניית סוכר בטביל תעשיית ריבה.

(4) בעיות הפיקוח הצבורי:

- א. אני חושב שאם נצליח לארגן את הפיקוח בכל רובע ורובע נפתור את הבעיה. ההצעה לארגן את הצרכנים הקו וריח בכל חנות וחנות אינה נראית לי.
- ב. איני יודע דבר בנידון הרמות שניתנת לסוחרים לקנות בסוברים.
- ג. חלוקת הצרכים מסויימים על-ידי ניקוב בפנקס התלויים בעצית בגלל ניטוקים טכניים. יכול להיות שזה טרופף את הפיקוח, אבל לעתים טוחרים להקל בפיקוח כדי לקיים אותו.

(אחרי-כן רשמה עב.)

לפני-טן רשמה אד.
שב.

ועדת הכלכלה
12.11.1951

עלינו עתה לסמוע תשובות ספי טר החקלאות
והפיתוח, סה אשכול.

היו"ר ס. בנטוב:

אנו נספור לכם בכתב את התשובות על כל
השאלות שנשאלו. וכן, סקירה על תכנית

ל. אשכול:

היצור לקראת שנת תשי"ב.

אני רוצה לשאול את טר החקלאות
כמה שאלות נוספות. במידה שהתשובה נתנת
לנו בחומר שהוגש - סה טוב. אולם, אם לא נמצא את התשובה בחומר - היה
רצוי שנסמע את התשובה עתה, בדיונים בוועדות המשנה התעוררו כמה
שאלות מעשיות: א) הנפיעה. טענה מטעם התאחדות האיכרים שיש להם 100
רפתנים שיש להם רפתות בעידואטר היו רוצים להתיישב במינה שהוא מקום
כיטוב חקלאי, ועצ עתה לא קבלו כל עזרה.

היו"ר ס. בנטוב:

ב) נאמר לנו, כי סדר החקלאות רוצה
לצמצם את מספר התרנגולות המטילות ב-2,500,000.

ג) האם יש תועלת להבטיח שוק חופשי לדורה

וטורצום?

ד) קיימת בעית תפוחי-האדמה הסתויים,
הם אמרו, מי מביאים זאת מקפריסין?

ה) האם בעונה של סיעוט ירקות, יש להסאיר
את הפסקות על המחירים, או בערבות אלו יש לבטל את הפיקוח על המחירים?

ו) בעית הצבא בחקלאות - בעיות עזרת הנח"ל,
נביח, בתקופות אסיף וקציר?

ז) שיחרור מוכחים מן הצבא להדרכת מסקים
חדשים, האם מסדר החקלאות עושה משהו בקשר לזה?

ח) יסודות חישוב המחירים. אנו שאלנו
שאלה זו את טר המסחר והתעליה בקשר עם כל תקשור בברית הפיקוח כמו: יום
העבודה, תוספות לעבודת לילה, ביטוח סוציאלי וטיכון.

ט) התאחדות האיכרים מתאוננים, כי החכירו
להם שטחים מסוייטים בדרום והם מפחדים שיקחו מהם שטחים אלה להתיישבות
החדשה, הם היו רוצים לדעת על כך מראש?

י) בעית קרן גידול הזרעים ודריסת הפלחים
להסתמפות המפסלה.

יא) פיגור בחלואות לפלחה.

ט. לביא:
האם ידוע לכם מהו מספר השטחים בסביבות
החרון ונתניה של אדמות בור. זהו הסטח
הפחות נתון לכצורת, מדוע אין מעבדים שטח זה.

נוסף לכך, כתב אדם אחד שהולנד על הצפיפות
כדי להציל כל שעל אדמה לחקלאות. מאחר
זכה נביים הבנינים לים, ובהתחשב על התנאים הסיוחדים לה, תנאי החום בארץ,
שארצנו היא קטנה, יש מקום לחשוב על יבוד גינות פרחים קטנות לצד הבתים, או אולי לבנות
את הבתים יותר גבוהים, כמו שחטבו, בזמנו, בדגניה, כדי לחסוך בקרקע.
זוהי פרובלמה ויש לימן את הדעת עליה. הייתי רוצה לסמוע משהו בקשר לכך.

ט. בז' ראנו:

אני הצגתי שאלה ארוכה בקשר
לחיסול הפיקוח על ירקות.

ל. אשכול:

זוהי שאלה לסיקול דעת ולפילוסופיה
של אותם האנשים. האם אתם רוצים

לדעת את השקפת האנשים האלה?

ד. ליכטיץ:

עדיין לא קיבלתי תשובה על אחת
משאלותי בקשר לכדיניות משרד
החקלאות לגבי צורת ההתייחסות החדשה, מבחינת התכנית. למשל, כמו
שהייתה תכנית גבתי. האם משרד החקלאות לכוון את ההתייחסות החדשה באיזה
שהוא אפיק?

האם ישנה איזו שהיא פרופורציה
בין הסכומים הגדולים שהושקעו בחקלאות לבין התוצאות? מבחינת הגידול,
לא יכולתי למצוא מה הושקע בחקלאות מאז קום המדינה. שאלתי את שר האוצר
והוא אמר שהושקע סכום של 65,000,000 דולר מאותו המלווה של 100,000,000
דולר. ו-5,000,000 דולר הוקצב לחקלאות. יש להוסיף לכאן גם את
הסכומים שהטוכנות מקייעה לפיתוח המסקים. מכל מקום, האיתי רוצה לדעת
מהו הסכום שהושקע בהתייחסות החדשה לביסוטה?

האם מובטח ניצול הכספים שלי
הציוד החדש אשר איננו מועט? אני שואל שאלה זו משום שלשנים מקומות
שמבצלים טקסון אחד לעבודה בשתי מסטרות ואפילו לשלוש. בקשר לזה
יש לי שאלת משנה נוספת: שמעתי, שעם קבלת הציוד לא הובטחו חלקי
החילוף במידה מספיקה וזה פוגע ביעילות הציוד. האם לא היה כדאי לקנות
מספר טרקטורים קטן יותר, ויחד עם זה לקנות חלקי חילוף מספיקים?

היו"ר ט. בנטוב:

מהי שיטת חלוקת הרשימות לציוד
חקלאי? שמענו, כי הולכים בשטח
זה לפי שיטת הטלסות הניתנות לסוכנים של פירמות שונות, ויש טאט המכסירים
הנחוצים מקבלים במספר מועט, ואת אלה הפחות נחוצים במספר גדול יותר.

י. אורי:

שר החקלאות עושה דבר חשוב בביקוריו
במקומות. אולם, הייתי רוצה לשאול
את שר החקלאות אם המשרד מטפל בעידוד ירקנות בטביבת המו בות הגדולות?
לדעתי, אפשר לעשות גדולות בשטח זה על ידי תעסולה מתאימה, ולהביא סדרים
מתאימים - דבר זה עלול להביא לפתרון מהיר יותר בשאלת הירקות בארץ.

ל. אשכול:

אשר לייקצת הזעירה - כידוע, יש
לנו קצת מיזוגות למסקי עורג וזוהי
נדיוק כרוגתה: הושקע כבר בקרן זו כ-1,500,000 ל"י. הסוכנות היהודית
החלה בזה, ועתה ממשיכה בכך הממשלה, ישנו אפארט של אנשים, פי ישנם מסקים
קטנים המשתרעים על חצי דונם או על שני דונמים, וזה בעיקר בעיירות כמו:
רמלה או לוד. אני גם חו"ב שהם מוכרים את הירקות ואף הם עצמם נהנים מזה.
גם בערים הגדולות כמו: תל אביב נעשה מהו בקשר לכך. בפרברי תל אביב
ישנם ארגונים שונים הקשורים עם משרד החקלאות ומטפלים בו. אולם,
עיקר הבעיה היא, להשיג סדרים. קראתי בעתון על אגרונום בשם מלינובסקי,
מיד נתתי הוראה להזמין אותו, אולי ביאחז בו. אין טפק שזהו דבר רצוי
שכל יהודי שיש לו בטביבת ביתו כמה מאות מטרים יעבדם לירקות, אולי אפשר
יהיה לחייב אותו גם בעזרת החוק. אך אני חושש שאם אני אחייב אותו
לעשות זאת הוא יבוא וידרוש צנורות - דבר שאין לנו כרגע. אני רוצה
להתייעץ עם היועצים המטפטיים, ואולי נוכל להכריח ולומר שכל דונם אדמה
המוסקה - יש לעבדו, ואז אולי יהיו לנו גרעינים. ייתכן שיש חוק
כזה מימי התורכים שנוכל להיעזר בו. נהוג היה באותן המדינות הגדולות
שהן כיום ערים, שהיו להן כרמים ופרדסים - אבל בגינות ירק קטנות/לא טיפלו.
נכון שיש לעשות מהו בקשר לזה. הנה למשל, בחולון שם ישנם מרחבים רבים
מעובדים.

בעיריית פתח-תקוה ישיבה מחלקה מיוחדת
למטרה זו.

י. ספיר:

ל. אשכול:

עתה קיבלתי כמה מכתבים מעירייות אחדות
המבקשות צינורות למטרה זו. אולם, אין
ספק, כי יש לפתח עניין זה. הייתי גם רוצה לשמוע את חוות דעת חברי
הועדה בקשר לעובדה זו שאינני יכול לקאת אותה והיא - הקוצים בפאתי
הכבישים - גם פה יש אולי לחייב לעשות משהו על-ידי חוק מסויים, ולבער
את הקוצים הללו.

אשר לחלוקת הדימונים למכונות חקלאיות -
הרי ידוע לי שחלק מהן מביאה הסוכנות היהודית. במובן, שסידור זה קשור
עם אימפורטרים המקבלים קומיסיון מסויים מבית-החרושת עצמו. ישנה
תכנית לצייד את הישובים החדשים, אולם, עדיין לא הגענו לכך.

אשר לחלקי חילוף - גם אנו וגם הסוכנות
היהודית מזמינים דרך אימפורטרים, מקובל, שהאימפורטר צריך להרויח
כ-60% -40% ויש לכך הטברות טובות. כבר בשבועות האחרונים באתי בדברים
עם האימפורטרים, כדי למצוא סידור מתאים לכל הבעיות הללו. כל הענף
הזה עומד בפני ריאורגניזציה. מכל מקום, עתה באים חלקי החילוף דרך
האימפורטרים, משום שדברים אלה זקוקים למוסחיות יתרה. קל יותר לקנות
טרקטורים מאשר חלקי חילוף, כי לחלקים אלה יש להכין מחסנים מתאימים
להחזקתם וכן סגנון מתאים לכך. זהו עניין מורכב הדורש גם שפירה מתאימה,
אין זה מן הדברים הקלים לנהל משק בשיטה אדמיניסטרטיבית של מטסלה עם
ביקורת על כל פרט ופרט, סוחרים פרטיים יודעים שישגו בנלבות, אולם,
אצלנו לא יתכן שיוסרו כמה מטרים, הרי, יתכן, כי תוך כדי מדלות המטרים
טעו קצת במדידה, מכל מקום, אנו נגשים בהיסוס רב לניצוצ הדבר הזה.

הן חלק מן היבוא נמצא בידיים ציבוריות
מאורגנות וביתנת אפשרות של ביקורת על

י. ספיר:

הדבר הזה.

ל. אשכול:

בהזדמנות מיוחדת, אני טוכן להגדיר את
הדיבור על כך. אולם, בעיות טובות הדומות
לאלו ישגו בענף הצינורות. סוכני הצינורות קשורים עם חברות עולמיות
ויש להם טודות מקצועיים ש שלהם שבהם הם יכולים להרויח אחוז מסויים מעל
לרווח המקובל. עתה אירגנו את כל האימפורטרים של צינורות; במשא-זמתן
שאנו מנהלים עם המקורות הראשונים משתתפים אנשי הסוכנות היהודית ונציגי
המטסלה וקבענו שהקומיסיון יעמוד על 2,5%. בעוד שבועות מעטים יגמר משא-
מתן שבו נקבע את הקומיסיון ונעמידו על 1,5%. מכל מקום, אנו התחלנו
בדירוג ברווחי הסוחר המקובל. אולם, לפי שעה, היתה המטסלה מזמינה את
מכונותיה דרך האימפורטרים. אנו באנו בדברים עם משרד עבודות ציבוריות,
כי אנו ומשרד זה זקוקים לכספי המעניקים לשם השגת חמרים. אולי, יש
לחשוב על הקמת מחסן גדול לחמרים אלה; אבל יש צורך בהשקעה מסויימת
ובסגנון מתאים, אך קשה יהיה להקים זאת מיד. יצברו, ודאי, עוד מספר
חמרים עד אשר נוכל להקים זאת. אמנם, בכון הדבר, כי חמרים לנו חלקי
חילוף, אינני יכול לומר, כי במידה שהיו אטעים לקניית מכונות באמריקה
לא היתה דאגה לקניית חלקי חילוף, אבל, ודאי, חמרים חלקים למשק הכללי
כל מכהנות. בזמן האחרון נעשה מאמץ מסויים, כדי להשקיע כספים בקניית
חלקי חילוף; גם מהענקה השקענו כ-1,500,000 דולר לכך. בין אם חלקי
החילוף מגיעים דרך פוכנים ומנהלים כרטיסיה למי נמטרו החלקים, ובין
אם החלקים נמטרים לאימפורטרים והם נעלמים מיד - הרי יש צורך באפרט
סלם שינהל את הדבר הזה. בשנה האחרונה לא היתה הקצבה למטבע זר למתן
להבאת מכונות חקלאיות, רק מלוות בודדות נתנו הקצבה למכונות
מסויימות, ואז היה משרד החקלאות קובע את הסוכן לאותה מכונה. (היור
ס. בנטוב: הפלחים אמרו את ההיפך). בשנה האחרונה ניתנו סכומים פעוטים
לכך.

ל. אשכול:

אינני יכול להגיד, כי הצירוף החדש
טוב בכל סאת האחוזים, אף אינני יכול להגיד, כי השימוש בכל המכונות
הוא טוב ויפה. כדוע, לא כל העובדים במכונות אלה יודעים כיצד להשתמש
בהן בצורה הנכונה ביותר. לכן, אנו מארגנים קורסים לטרקטוריסטים מקרב
אנשי ההתיישבות החדשה. אנו מחפשים דרכים כיצד לארגן את המכונות בקבוצות,
יש לנו כ-300 לסוחות, אלה הם הישובים הזקוקים למכונות, פרט לישובים
ההרריים. 100 - מבין אלה הם ישובים קבוצתיים ומטבע הדברים ששם המכונות
בשמרות ומנוצלות בצורה יעילה יותר, אם כי אינני יכול להגיד, כי שם
הכלים מטופלים מאד כמו למשל: בגבע או דגניה. בישובים אלה החומר האנושי
צעיר ולעיתים אף מתחלף, וקורה, כי הטרקטוריסט עוזב את המקום. עדיין
לא הגענו לניצול של כל סאת האחוזים, ובודאי לא הגענו לזה בישובים החדשים.

ניקח, למשל, מושב של תורכים אשר יש לו מערכת כלים משלו וטרקטור
על גלגלים ומוטורים זאת לידית, קשה להשגיח על שמירה מעולה של הכלים.
אסנה יש לנו פיקוח, אבל קשה לדעת מה עושה שם בטרקטור החדש אותו
טרקטוריסט. רצוי היה, אולי, לרכז אדמיניסטרציה בכל איזור או חבל
כדי לעזור להם. סכל מקום גם דבר זה דורש פרוצס שימשך בין 5 ל-8
שנים עד אשר המסך יגיע ליעילות שלמה. עליכם לזכור כי כן הדבר
גם במסך פחי. אנו מביאים בקר ופרות סאמריקה ומוטורים זאת
לאנשים שמעולם לא טיפלו בבעלי-חיים. וכאשר אוטורים להם שעליהם
לטפל בצורה זו אחרת, הם אינם רוצים. בכמה איזורים פתחנו מוטכים
פרכזיים, ואנו רוצים שמנהל המוסך יעשה את הטלאכה, כלומר יתקן
וידרוך. רעיון זה קרוב מאד ללבנו. אנו רוצים לארגן קורסים
סטנדרטיים להכנת מדריכים מתוך חברי המוסכים עצמם. הרושם הוא
כי אנו הולכים ודולים, ומגיעים לקצה גבול היכולת בהוצאת אנשים
מן הישוב הקיים. לו יכולנו לשלם מסכורת למדריכים - היה טוב.
אנו התחלנו בזה בכפר-הירוק ורוצים לארגן שם קורס שימשך שנה.
אנו נקבל לקורס זה אנשים שיטכסו לחתום על חוזה לירת שלש
שנים, והוא יקבל מסכורת אשר מסנה נכנה סכומים מסוימים לצרכי הלימוד.
אנשים אלה יהיו מדריכים. אם מתוך טאה אנשים יעזבו 40% - הרי גם
זה טוב. אנו רוצים לקחת סבתי-הספר החקלאיים, או מהמושב
אדם אחד או שניים שיבואו ויורו בקורס. עליכם לזכור כי יהיו
ודאי גם בעלי משפחות, דבר זה צריך לעלות בסכומים ניכרים, קרוב
לרבע מיליון ל"י. ברור כי ישנה כאן חקעה עצמית עמוסה אשר
לא תסולא בפז. כאשר אנו באים לכפרים אנו רואים עדת נמלים
העובדת ומסדרת פה בנין קטן פה מביאים בלוקים. אם אנו נסקיע
רבע מיליון ל"י בכל טאה משפחות, ואנו ניתן להם הדרכה, כלומר
שהם לא יהיו תלויים בחסדי מדריכים הבאים מן החוץ - דבר זה היה
יכול להיות לתועלת רבה. אלה הם צרותיהם של המתיישבים בכפרים.

הנה אנו רואים כיצד באחזים
אנשים בהרים ועליהם לשבת ולעבוד 8-10 שנים עד אשר יראו פרי בעמלם.
למעשה, דרושה חלוציות רבה כדי להתישב בתרים אלה, כי אורותיה של
תל-אביב מגיעים עד לפרחקים אלה. אבל אנו רואים כיצד המסך
הולך נוצר ומתפתח - אל בחפשה.

אשר לשאלת ביטול הפיקוח -

הרי נראה לי כי החקלאים עצמם מעוניינים בפיקוח שיכניס איזה שהוא
סדר. ולא שישוב יצר ירקות, ובעיקר בישובים החדשים, ושלא אותם
ל"תבובה", והתוצרת חוזרת אליהם בצירוף פתק מסוים. בכינוס
הירקנים נפגשתי עם חקמה אחים המעבדים 1500 דונם ירקות והם אישרו לי את
דבר הזה. לי הבטחון שאנו מקבלים כבר את הצינורות, היה זה טוב.
סכל מקום, הייתי מציע, אולי, לממשלה להבטיח את המינימום, שהם
יקבלו בעד התוצרת, שאם לא כן, השנה יגדלן, למשל, צנון - ולא
ירצו לקבל אותו, הרי בשנה הבאה לא יגדלו זאת. סכל מקום, ודאי, היה
צריך להסדיר את בעית השיווק ולהבטיח מינימום מסוים, ואז אפשר
יהיה להכנס לתקופה נורמלית יותר.

ל. אשכול:

אם חברי הועדה רוצים לדעת את אשר הושקע בחקלאות, הדבר רשום במשרד החקלאות, אך נוספו לזה כספים שהמלווה האמריקאי, כלומר האוצר הסקיע 15 מיליון ל"י. נוסף לכך הושקעו גם כספים של הטכנות בטן של קרוב ל-7.000.000 - 6000.000 ל"י. אם נאחד את כל הסכומים האלה, נקבל את הסכום שהושקע.

אשר לסאלה אם יסגן תכניות בקשר להתיישבות - הרי אענה, כי דרך כל ל יסגן תיכנון. אשר להתיישבות החדשה - היא מיוזמת על תכנית מראש. ייתכן, ועושים שגיאות פה ושם, אולם, הגישה היא כי הכתיב בוחר לו את צורת סקרו. כטובן, שההתיישבות היא על אדמות הקרן-הקיימת לישראל, והאמצעים הם ציבוריים. לא הושקעו סכומים בהתיישבות על אדמה פרטית. כיום הגוף המיישב הוא או הקרן-הקיימת לישראל או הממשלה. מטח האדמה הוא סוגבל בהתאם להצעת הטכנונים, ובהתאם למה שאנוני המסק יכולים להשיג, ואין בונים מסק על יסוד של עזרת פועלים. המסק יכול להעזר על-ידי פועלים מבחוץ בתקופות של עונות בוערות. אבל התכנית היא שמספחה העובדת צריכה להסתפק בחכונתה מעבודתה. המושב השיתופי אינו מתפתח כל כך. ייתכן, ולו קטן להם אנשים טובים היו מריצים את המסק השיתופי. במסך השנתיים האלה הושבנו כ-1800 מעמלות על אדמות הקרן-הקיימת ומטרנו לכל מספחה מסך סוגבל של 25 דונם. הם הסקיעו מכספם בין 1000-1500 לירות - וזוהי צורת היישובים החדשים.

י. ספיר:
אשר לניצול המלא, האם יש הבדל בין הסתייגוים שיש בינם למסק את צרכיהם לבין אלה שהוסיפו אותם?

ל. אשכול:
כיום הסקיעו המסקים כסף רב בבנין. העולה להם כ-1500 ל"י לכל יחידה. עתה הוקם מסק של יוצאי אמריקה, וכל אחד מכניס 5000 דולר בקופת הסוכנות, ואז כמובן אפשר להביא בית סטודרטי אמריקאי.

אשר לצפיפות הבניה בהולנד - אינני יכול להשיב על זאת, כי לזה דרושה מוטחיות מסוימת. אבל יש לזכור כי אצלנו האקלים הוא שונה. גם בדגניה ב' החלו בשנים האחרונות בהקמת בתים בצורה אחרת. אולם במדה שהכוונה לספור על אדמות הבור, אפשר לחייב את בעל המגבס לעבוד.

אשר לסטח המובר בסרון - אין להניח שיש שם אדמות רבות בלתי טעובות. הפרדסנים רוצים להסקיע שם סכומים ניכרים, ובעיקר גם הלוואה לפלחה. - דבר זה מתקדם, והממשלה תתן 1.500.000 ל"י. אשר לענין עיבוד הזבלים - אנו חושבים שיש לעסוק בענין זה. אולם לפי שעה אנו מגדלים כמעט את כל הזרעים פרט לזרעי מקיה. אנו חושבים כי נוכל להסקיע בכך סכומים מסוימים לצאת לדרך המלך ולהיות עצמאיים בזרעים, ואפילו ליהפך למספורטרים. מן הסכומים שנתקבלו מהסוכנו היהודית הושקע חלק ניכר בזה וכל השטחים המגדלים זרעים מסוגים אחד ל-3000 - 2000 דונם.

אשר להחכרה בדרום - החוזה עם החוכרים הוא כזה שבמקרה ויש צורך לתקיים ישוב, אזי יש להעריך את אשר הושקע במקום, ומהו ההפסד. נניח, אם בשנה הראשונה היתה בצורת, ואם בשנה השניה באים ולוקחים את האדמה, אם כי אינני רואה

ל. אשכול:

אפשרות של קפיצה נחשונה כזאת, אולם אני רואה בזה את אחד האסונות הגדולים, כי אם עתה לא ילכו העולים לסדה, הרי בעוד שלוש שנים נודאי שלא ילכו. אפילו התימני שיט בידו מאה לירות - פונה העירה. וכתוצאה מכך אין כובשים את השטח.

אשר למאה הרפתנים שנחלת-יצחק הדורשים מקום מרוכז כדי שיוכלו לעבוד לשם - קבענו כי עליהם להחזיר את הרכוש הנמצא בידם. אבל אם הם מסכימים לזאת, אני מוכן להזמין אותם, ואשתדל לתת להם מקום מתאים.

נכון הדבר שרוצים לצמצם את מספר הסטילות. נראה לנו, כי יהיו לנו הגדעונים הדרושים להם. ייתכן, ונוכל להגיע ל-3,000,000 מטילות. אנו נהיה נכונים לא לצמצם זאת אם אפשר יהיה להבטיח את כל האספקה, ואז נהיה מוכנים אפילו לגדל 4,000,000 מטילות, אנו ששתדלים להפס דרכים כיצד אפשר יהיה לגדל מספר גדול יותר של מטילות.

אשר לעזרת הצבא בחקלאות - אינני מתרגש יתר על המידה לרעיון זה, שהצבא יגדל ירקות. אם גם אפילו יגדלו ירקות על שטח של 5000 דונם, או בסביבת מחנותיהם - אינני רואה בזה הישג רב. אני יכול להבין את תוכנית הפסיכולוגיים של הדבר. אולם, כאשר תעמוד השאלה אם לתת אדמה או אמצעים לחק"ל או לצבא - אבחר לתת לחק"ל, כי יש לתת את האמצעים לזה שדרכו לעסוק בגידול ירקות.

אשר להבאת הצבא או הנח"ל למקרים בעונות הנוערות - אינני מאמין בזאת, וסוה יהווה כח מסיכה לנח"ל. אם מוסיבים את הנח"ל בעין-רדיאן, בנגב - הרי יש בזה חלק. יש לנו כמה ישובים מורכבים מאנשי נח"ל אשר נוסאם איננו קבוע. בכל זאת אנו נותנים להם אפשרות להתישב מפני שאנשים אלה אוסרים שהם רוצים לעסוק בזה. אבל חמר הספקדים במקום הוא קבוע. ישנם שם חמשה אנשי מסק שמסיבות סונות הולכים דוקא לענין זה לשנים אחדות. בצורה זו אנשים אלה הולכים להתישבת בפתחה של עזה, וכבר היו שם חילופי יריות. כן הוקם ישוב כזה בגליל העליון בקרבת החולה - אלה הם כיבושים רצויים. חשבתי כי בצורה זו יתפתח מסק מסלכתי. מכל מקום, הסטרה בענין זה היתה להגביר את הנח"ל. אמנם יש להם תכניות מסלחם, תכנית לימודים מסוימת והכירה מסוימת. ייתכן ויהיו כמה מקרים שיבידו שהם רוצים לקבל נח"ל לכמה חדשים. אבל יש לזכור כי לצבא תכניות מסלחם. הצבא, אמנם, רוצה לחנך את אנשיו לעבודה ולחקלאות. ייתכן ויצמח מזה משהו. כבר בהיותי בסוכנות התחלתי ללחוץ לכך שאין האנשים צריכים לסבת בטעברות ויש להעסיק אותם בדברים אלה. יש לסחרר מומחים ואנשי מקצוע מומחים מן הצבא. אשכולי... אתסול... ועתה אף הוא מסכים לכך, כי כדאי לעשות משהו בכיוון זה ולסחרר מומחים מן הצבא. אני לא ארפה מן הלחץ הזה, כי ישנם עשרות ישובים חקלאיים ללא סדריכים. כי גם כאשר יש לנו סדריך ה הוא איננו מתאים לתפקוד זה. אולם, גם הצבא זקוק לאנשים אלה דוקא, כי אותם הנחורים הישראלים המומחים הנמצאים בצבא, הצבא זקוק להם.

ז. אפרתי:

אשר ליסודות היסובי המחירים - קבענו, כי ישנם כמה ענפים שיש בהם סיכון, אם כי ישנם ויכוחים על כך. אולם, המדענים הוא - סיכון.

ל. משכול:

ישנו ערך ציבורי לכל העניין הזה. הייתי בכינוס בכפר וויז'נין ויצא לדידנו חרובי ואמר כי סטנדרט החיים הזה הוא יפה, וכי עתה ישנם בתים ובניינים. אולם אנו השקענו כאן הרבה שנות עבודה - נכון הדבר. אולם עתה יש לשנות את הדברים, כך הוא אומר, כי הילדים שלנו כבר לא ירצו להיות כך - עם את זאת יש להבין. יש לראות כי ישנן רמות חיים שונות. ישנה רמת חיים אחת של כפר וויז'נין והשניה - של היהודי התימני. הפחד שנקבע לדונם תוצרת בכפר וויז'נין הוא שונה מזה שנקבע במקום אחר. אולם כל הבעיה הזו היא מטובכת וטורככת, והיא הולכת ומסתבכת כאשר אנו רוצים ליצור כח משיכה לחקלאות.

י. ספיר:

נדמה לי כי אנו בכנסים לערפל גדול יותר.

ל. אפרתי:

אם אומרים כי בטסק רגיל המחיר הוא שמים וחצי לירות, הרי הדבר טכוין למסק בינוני. בטסק וותיק, הוא נותן ארבע לירות, ומסק אחר נותן פחות מסכום זה. על מן מוכחה להיות קולוציה בינונית. הנה קבענו בזמנו, 125 פרוטות לליטר חלב, עתה היינו צריכים להגיש קולוציות אחרות ל-150 פרוטות, וזה בא כמוצא מהדרישה להתחשב בזה. ישנן עבודות לילה ובעדן משלמים יותר.

י. ספיר:

הבעיה העומדת בפנינו כציבור היא זו, כיצד לספור על הטסק הלאומי לבל ילך לאיבוד, ועל כן איננו יכולים לוותר על אף ייצור אחד. ואז עומדת הבעיה אם יש לקבוע מחיר בינוני. דבר זה מחייב אותם לחשוב כי הייצור החלט יקבל את התוספת בצורה אחרת על סנת ליוכל להמשיך את הייצור.

היו"ר ס. בנטוב:

הבעיה המדאיהה אותנו היא לכל ייקבע מחיר הטאיים על הקטנת הייצור. אסר לחקלאות - אין ההבדל ברמת החיים צריך להיות כה גדול.

הועדה בדיוניה נמצאת עתה בשלב של סיום. אני רואה כי אחד מיושבי-הראש של ועדות הטסנה חסר כאן. אנו לא בקיים את פליאת ישיבת הועדה ובלבד שהועדות תגמורנה את עבודתן.

הישיבה הבאה ביום ג'

הישיבה בנעלה בטאה 14.00